Ч. 169 (11.460). Львів, четвер 1. серпня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

На сторожі російщини.

(Від нашого кореспондента.)

Луцьк, 27. липня 1929.

В попередньому дописі я висловив думку, що на північно-західних українських землях якоїсь поважної організованої російської сили нема й не може бути. Маса наша, розбуджена до нового національного, політичного й господарського життя, занадто виросла, щоби могла попасти під вплив б. „казьонних" людей.

Залишилися тут по містах і селах тільки „гараданє" російщини, які під кермою РНО поставили собі два завдання: утриматися при житті й виконувати традиційні функції „гарадавих" — „не пущать" українства.

Оце друге завдання свідчить, що скрізь розсипані росіяни й москвофіли все-ж таки мають „ідею" й певну мету. Яку саме, доміркуватися не треба, бо шило само вилазить з мішка. Про „ідею" — збереження русскаго єдинства — ми нераз чули з уст самих російських діячів. Більш старанно ховаються вони з метою цього збереження, але й про це іноді доводиться почути, звичайно, тихенько:

„Невідомо, мовляв, як то ще буде... Може ще зміниться"...

Є чимало перекованих, що коли большевизм упаде, то матушка Росія встане в колишніх своїх розмірах. А значить, „русское дело" можна буде вести тут далі. Власне, в імя цієї майбутньої Росії і кидається всякі колоди під ноги „сепаратистам-українцям".

Для полекшення собі праці ці поліцаї російщини грають ролю найльояльніших громадян і великих польських державників. Кожний прояв українства чи-то в церковному співі, чи-то в кооперації і просвіті, чи-то навіть у викладі про штучні погної, — себто, саме уживання української мови — вони вже проголошують як „політику" й нельояльність.

Ми, мовляв, льояльні, і тому поборюємо українське „політиканство". Отак під плащиком льояльности робиться „русское дело" для майбутньої матушки Росії.

Цю акцію росіян і москвофілів, спрямовану проти українства, оцінюють тут на місці, як акцію корисну й перешкод їй ніхто не ставить. Навпаки, вона скрізь зустрічає тиху підтримку. Тому-то власне вона й має місце на наших землях.

Поодинокі росіяни й зросійщені місцеві „малороси", завдяки своїй стопроцентовій „льояльности", зберігли в своїх руках усі посади в православній церкві. За церкву вони особливо цупко тримаються, бо вона дає найбільше можливости стикатися з нашими масами. На терені церкви, дали рішучий бій українській мові, як мові богослужебній, і при підтримці „власть імущих" цей бій — як досіль — уже наполовину виграли.

Зрусифіковані священики й дяки тепер уже не відважуються одкрито поборювати „Просвіти" й кооперативи. З огляду на зростаючу свідомість мас, це трохи небезпечно. Але вони добре знають, що сама їхня нехіть, обминання українських організацій і незопомагання їм, уже шкодить українській справі, бо по селах бракує інтеліґентних церковників, а самі селяни не завжди можуть подолати труднощам.

Крім церковної ділянки, зустрічаємо чимало росіян і русофілів, як держ. урядовців (до них довіра!) і маємо в них найбільш заїлих українножерів. Урядовець росіянин нібито в імя „інтересів держави", а властиво в імя боротьби з українським „зрадництвом" русскій ідеї, старається, де може, пошкодити українській справі.

Те саме бачимо ми й у міських радах, куди вони дуже енергійно й обєзнано проводять своїх людей. Те саме й у громадському самоврядуванні та повітових радах. Скрізь бачимо, що радні росіяни й русотяпи голосують проти всього того, що є на користь українській справі.

В своїй, замаскованій льояльністю протиукраїнській роботі ці „гараданє" російщини не знають ні меж гідности ні такту. Вкажу на кілька прикладів.

Ось напр. п. В. Липинський згадує у своїй статті у „Ділі" (ч. 158), якто католицьке духовенство не давало колись примусити себе до співання у костелах „Боже царя храні", та як нині православне духовенство співає по церквах польські гимни. Співає їх *російське* духовенство і співає їх добровільно, бо воно — аби тільки здобути собі марку льояльности й можливість „делать русское дело", готово заспівати вам що хочете, до краковяка включно.

Отак, луцький протоєрей, стовп російщини, 3. травня виголосив у соборі проповідь польською мовою, хоча собор ні одного парохіянина-поляка не має. А для зустрічі президента зробив на арці напис: „Вітай влодажу наш!" І тепер уже давши доказ своєї льояльности, протоєрей уважає себе управненим — не розуміти української мови парохіян, українство поборювати, а „русское дело" робити сміливо й одкрито.

Отже те, про що писав п. В. Липинський є ділом не української православної церкви, а російських „гарадавих", які захопили цю церкву в аренду й експльоатацію на шкоду українській і на користь російській справі.

Безумовно, колиб ці поліцаї російщини не знали, що їх робота „не пущать" українства, не буде водою на ще один млин, то вони цього не робили би. Отже дарма наші хруні бють по „гарадавих", бо посередньо — бючи по них — бють самі себе по фізіономії.

В кожному разі оці розпаношені „гараданє" не посміли би робити своєї протиукраїнської роботи, коли-б у нас не було такого розбиття (табори: національний, безвірно-інтернаціональний, латано-соціялістичний і хрунівський). Коли би хоч в імя української гідности й національного самозаховання ми вміли станути разом, щоби дати відпір подібного роду „гарадавим". Коли би своя хрунія не робила роботи цілком паралельної, та коли би ми хоч раз пішли на вибори до самоврядувань одним українським фронтом.

В. Островський.

Два „пацифізми".

Зріст англьо-французського антаґонізму.

(Від нашого кореспондента.)

Берлін, 24. VII. 1929.

Поза кулісами великої дипльоматії розіграється вже від кількох тижнів бездривадно завзяте змагання за місце, час і фактичний зміст т. зв. *великої репараційної політичної конференції*. Вона має поробити політичні висновки з репараційного компромісу Юнґа і неначебто „ліквідувати" европейські залишки великої війни. В того рода ситуаціях властиві рішення виковуються вже заздалегідь в підготовчих переговорах й позакулісових дебатах поміж окремими урядами і дипльоматами, зїздяться завсіди з готовими вже до певної міри результатами. Таким чином фактична „ліквідаційна" конференція ведеться уже майже цілих пять тижнів. Завзятість зрозуміла. Від рішень „ліквідаційної" конференції — у своїх наслідках мабуть найважнішої після Версалю — залежатиме така чи інша політична стабілізація повоєнної Европи, і то стабілізація в перспективах десятків літ на майбутнє. Боротьба йде і за зміст і за форму цієї стабілізації: европейські великодержави неначебто відчувають, що як тепер складуться відносини в Европі, так вони виглядатимуть у майбутньому і тому кожна з них старається впливати тепер на цей уклад пильно збачи про свої інтереси. Проти себе стоїть кілька концепцій нового европейського укладу сил. Передовсім найбільш виразна — французька. Поанкаре заїло боронить свою „европейську концепцію", побудовану на версайській коаліційній політичній системі сили — і боронить її не так уже з уваги на ревізіоністичний натиск німців, як радше на европейську політику англійців. І справді, не так уже в обезсиленій Німеччині, як радше в Анґлії, веденій урядом робітників, виростає найбільший спротив проти европейської поанкарівської системи. Творяться неначеб дивні дива. Ще не так давно анґлійські консервативни з усіх сил підтримували поанкарівську систему впрягаючи її в шлії своєї протирадянської політики. Нині-ж бачимо щось цілком протилежне. Анґлійські робітники її як найбільш інтензивно поборюють.

Звідки така гостра зміна фронту? Анґлійська преса завсіди здержлива і зрівноважена в тоні та висловах, вишліфована довговіковою традицією, говорить про все це радше поміж радками, у всякомуж разі не виявляє цього протифранцуського звороту так гостро і маркантно, як він є в дійсности. Одначе цю дійсність знають французи, дарма, що вичитують її зпоміж рядків і з дуже зрівноважених річевих анґлійських формулковок. То теж більше темпераментна, особливо націоналістична французька преса не залишає на новому анґлійському уряді навіть сухої нитки. Французи почувають себе неначеб ошукані. Ще вчора вони бачили за каналом свого великого „шляхотного" союзника і ґаранта поанкарівської суприматії над цілою Европою. Нині анґлійська „шляхотність" зникла зі стовпців французької преси; її неначеб звіяло, бо нині нарід за каналом домагається звороту французьких воєнних боргів, домагається щоби німцям звільнено Надренію, щоби французи роззброїлись, щоб в остаточнім укладі репараційного пляну французи посрікалися богато дечого на користь анґлійців. Тут і там вчорашня приязнь мало-що в ненависть не перекидається, богато каміння летить з французького націоналістичного подвіря особливож в сторону Мекдональда, як його звуть „масонського борителя" і його „уряду II. Інтернаціоналу". Особливож пікантно звучить тут закид масонства і то з боку... французів, тих самих, що вже від десятків літ по самі вуха в масонстві сидять і з нього не вилазять.

Розуміється, анґлійський зворот проти французів не прийшов отак ні сіло - ні пало, просто для того, що замість Болдвіна прийшов до влади Мекдональд і цей останній почуває особисту потребу робити „для відміни" в Европі інакшу політику, як його попередник. Анґлійці, якої вони партії не булиб, завсіди робили свою европейську політику не для Европи — але для себе. Европа завсіди була для них обєктом, ніколиж субєктом великої політики. Можна говорити про три фази їхньої післявоєнної політики супроти Европи: фазу „женевського протоколу", фазу „Льокарна" і фазу „франко-британської антанти". Кожний раз підставою їхньої політики в Европі було британське змагання з Америкою і СРСР. З тих перспектив виросла найперше тактика женевська. Британці не могли успішно зорґанізувати своєї оборонної боротьби на оба фронти, маючи за собою неспокійну і незрівноважену Европу, та ще в добавок Европу, в якій іствувала одна велика суприматична мілітарна сила, тим разом Франція, тимбільше небезпечна, бо положена під самим боком Анґлії. Анґлійці по традиції поборювали завсіди повсякчасну найбільшу суприматичну кольоніяльну силу, завсіди намагалися витворити ситуацію, в якій европейські держави самі себе рівноважили би й свої сили у непродуктивній боротьбі зужинали. Тим свобідніші руки мали анґлійці завсіди на зовні. То теж бажаючи мати свобідні руки у своїм змаганні на той раз проти Америки й СРСР, анґлійці почали в 1924 р. відновлювати свою стару політику европейського балянсу. Її заініціював

Меклональд, в той час премієр першого англійського робітничого уряду. Це була неначеб то тактика замирення Европи. В дійсности вона була в першу чергу звернена проти французької европейської суприматії. В підставу цієї політики поставлено постулят загального европейського розаброєння й систему гарантійно-судейських договорів, т. зв. „пактів Ліґи Націй". Вони мали Европу основно спацифікувати. Уже тоді почато політику „великої ліквідації". Однак потребуючи вперш чергу міцного протифранцуського партнера, анґлійці почали систематично звільнювати Німеччину з обруча версайських коаліцій. Таким чином почались пацифістичні балачки про европейський лад, в якому не було б ані побіджених ані побідників, почалося будження „европейської свідомости" і „европейської політичної солідарности". Через Европу хлинула міцна хвиля пацифізму, гнана очевидячки анґлійським вітром. Меклональд мав порівнюючо легку роботу, бо в той час правив Францією картель соціялістів.

Одначе цю тактику анґлійці скоро закинули. Замість неї прийшла консервативна тактика льокарненського бльокування Европи в один політичний союз сили, бо анґлійці неначеб то відчували, що самі собі ради з обома великими противниками не дадуть і намагалися створити собі цього союзника з цілої Европи. Але тактика Льокарна завела з огляду на спротиви поанкаризму, який вернув у Франції до влади. Прийшла третя фаза: франкобритійської антанти. Але ця політика нікого не настрашила. Викликала радше якраз протилежний ефект, ніж він був анґлійцям бажаний. Особливо натиск Америки зробився ще ґрізніший. Почались американські зброєння й американсько-радянське зближення. Під тим натиском анґлійці були примушені перевести ревізію своєї европейської антантської політики і таким чином, в цілком льоґічнім порядку річи, нині бачимо анґлійський поворот до їхньої европейської тактики з 1924 р., отже тактики „балянсування" Европи.

Характер цього балянсу є відомий. Анґлійці послуговуються у тій своїй політиці сильними пацифістичними ідеями і ними зручно маскують властиву ціль своєї політики. Отже не є цілком випадковою річчю, що якраз в цій ситуації Бріян виїхав „цілком несподівано" зі своїм *панєвропейським пляном*. Проти себе стоять ось так два „пацифізми" — анґлійський і французький: один, який бажав би перевести „велику ліквідацію" на базі французько-поанкарівської, другий на базі анґлійської „балянсової" політики. Анґлійці хочуть замирення і засклеплення Европи, одначе без цього, щоб хтонебудь посідав в Европі політичну перевагу, для того теж їхня протифранцуська політика. Французи-ж хотять замирення Европи, але під проводом їхньої поанкарівської системи. Вслід за Бріяном заявив Гендерсон, що на найближчій сесії Ліґи Націй Меклональд поробить в імені англ. уряду заяви, „які будуть дуже важні для Англії, *Европи* і цілого світа". Очевидячки, йде тут про те, щоби протиставити французьким планам европейської митної унії відповідну англійську акцію, якої характер врештою не буде далеко відбігати від анґлійської політики в Европі в 1924 р. „Велику ліквідацію" анґлійці розуміють перш за все як ліквідацію неможливої загрозливої французької переваги. В Парижі здають собі з цього справу. Звідси теж родиться типова французька пресова істерія, ота заїла боротьба за кожну найменшу дрібницю, за місце, за час, за тему і зміст дебат. Але мабуть не богато поможе французам оте борсання поанкаризму, зовсім так само, як не помогло воно в справі ратифікації франко-американської довжної умови.

Зенон Пеленський

Чехи і словаки.

ПРОЦЕС ПОСЛА ТУКИ.

Державна зрада чи боротьба за автономію?

В Братиславі почався 29. липня ц. р. процес проти словацького посла проф. Туки (з автономістичної партії о. Глінки), начального редактора партійного орґану „Сльовак". Акт обвинувачення закидає пос. Туці злочин військової зради та приготовлювання змови проти республики, які то злочини підпадають під закон про охорону республики. Крім цього закидає обвинувачення Туці шпіонажу, спроби відірвати на силу Словаччину від ЧСР і віддати її закордонній державі (Мадярщині) та організування для тієї мети в Словаччині збройних сил.

Посол Тука вже довший час сидить у вязниці. Разом з ним сидять на лаві обвинувачених ще два словаки, Мах та Снацький; вони відповідають з вільної стопи. Процес має тягнутися три тижні й у ньому має бути переслуханих понад 100 свідків.

Є це справді процес чисто політичний і відбувається він тому з наказу чеської центральної влади не перед судом присяжних, якби належало, а перед судовим трибуналом.

Тяжко збагнути, чому чеський уряд уважав за відповідне інсценізувати цей дивоглядний процес, в якому оборона сподівається „довести, що не можна змагань до автономії кваліфікувати, як державну зраду". Сучасна Чехословаччина, як і інші т. зв. сукцесійні держави, дуже хворіє на стару австрійську хоробу — вона ніяк не може дати собі ради з ріжними національностями, що живуть у чехословацькій державі і гадає розвязувати цю справу шляхом державного централізму, а змагання до національно-територіяльної автономії кваліфікує як державну зраду й мадярську або більшовицьку інтриґу. З цього погляду вже стара Австрія була більше ліберальною і дала своїм народам безмірно більшу автономію та свободу, ніж її мають ріжні народи в Чехословаччині.

Сумніваємося, чи цей процес причиниться до підтримання престіжу молодої чехословацької держави. Відрадним є в кожному разі факт, що ним дуже зацікавилася закордонна преса великих держав — американська, анґлійська, італійська й німецька — разом аж 54 журналістів одержало карти вступу.

Перший день процесу почався внесенням оборони, щоби суд признав себе некомпетентним, бо по закону справа належить до суду присяжних. Та суд, розуміється, це внесення відкинув. Не обійшлося на суді й без провокації з чеського боку, бо предсідатель трибуналу уважав за відповідне ще перед відчитанням акту обвинувачення відчитати анонімний лист, якого він одержав з Відня й який звучить: „Я сподіваюся, що Ви, як мадяр, не засудите мадяра Туку. Адже він не робив нічого іншого, як те, що свого часу робив президент Масарик. Хай живе Угорщина, хай живе д-р Тука!"

Після цього оборона поставила внесення на відкинення оречень знавців, які є активними старшинами чехословацького війська, бо вони звязані службовими обовязками та наказами своєї влади й зажадала, щоби оречення видали або пенсіоновані старшини або старшини французького генерального штабу, які розуміють по чеськи.

Сам обвинувачений, пос. Тука, у промові збивав обвинувачення про коншахти з мадярськими колами та сказав, що обвинувачення є виключно вислідом політичного чесько-словацького антаґонізму. „Сльовак" із 29. липня в пере...

С. ДОБРОВОЛЬСЬКИЙ. 2)

Прикре непорозуміння.

(Оповідання.)

(Продовження.)

— А хороше тут у мене, діду — обвів поглядом учитель садок і дворище, що заросло густим споришом. І затишно і зручно — від нової школи не далеко — показав він рукою через сусідню оселю, за якою на серпневому сонці вилускувала свіжою червоною фарбою нова школа, збудована за кошти від самооподаткування.

— Пристойно... пристойно... повторював дід у довгу бороду.

І хатина під залізним дахом і сарайчик коло неї й погреб, — усе було зроблене й припасоване по хазяйському, словом, подобалося дідові. Він ще раз оглянув дворище і сказав, ніби до себе:

— Карбованців із тисячонку, мабуть, потягнуло — я думаю...

— Ні, діду, не вгадали... — з виглядом людини, якій пощастило непомітно для карних органів когось обшахрувати, відповів Михайло Петрович. — Всього-на-всього сімсот... сімсот...

— Пристойно... пристойно...

Вони промовчали. І тимчасом, поки вчитель замріявся рожевими перспективами свого шкрабівського життя, погляд його впав на пакета, якого обережно тримав у сухорлявій руці дід Володько.

— А що це у вас за пакет? — запитав Михайло Петрович і простягнув до його руку.

— Та це Митька Шалапатий із совіту приніс... казав — із району.

— Ну, ну, що там пишуть із району — смаковито скоромовкою заговорив учитель: ну, ну, що там пишуть...

Він узяв пакета, глянув на адресу й прочитав уголос: „Товаришеві М. П. Гепалові". І в той час, як він вимовляв закінчення свого прізвища, сбличя йому скривила така терпка гримаса, ніби він щойно пережував кільо зо два кислиць. Таки додумається отой Бурсак: замість „Гепалову", він пише „Гепалові"; цей українізатор, не моргнувши оком, і Льва Толстого ладен на Товстого перекрутити.

Михайло Петрович добув із пакета невеличкого папірця і устромив у його очі; і в міру того, як він читав, обличчя йому витягувалося пожежною кишкою, а в очах стрибали не літери, а китайські тіни.

— Папо, папусю, я хочу ще бігать — чеплялася уперто Надя, що вертілася навколо батька й настирливо шарпала його за рукава. — Тепер я тебе дожену... От побачиш.

— Та йди ти... роздратовано відмахнувся той, — бігать, бігать. Як тебе папа вчив? — раптом визвірився він на дівчину — забула? Бегать бе... бе... бегать, а не бігать.

Ох, ця українська „мова"!... Вона переслідує Михайла Петровича мов злодія агент карного Розшуку. „Українізація, коренізація"... заговорив у якомусь безтямі вчитель, хапаючи себе за виски. Це якийсь кошмар, кошмар, нарочито вигаданий, щоб спантеличувати чесних працівників. Він підійшов до призьби, важко опустився на неї й раптом замовк. По хвилі мовив, дивлячись на розгублену дідову постать.

— Ну, нащо вигадали оцю українізацію?

Було подібно, що Гепало не запитував цими словами сторожа, а просив поради.

Дід Володько, правду кажучи, не дуже розумівся на всяких культурно-політичних процесах, проте слово „українозація" протягом останніх 3—4 років він чув день-при-дні і старечим своїм розумом міркував, що це щось таке, чого одним словом не скажеш, тому відповідь його була приблизно така:

— Не знаю я, Михайле Петровичу... Нічого цього за старих часів не було. Знаю тільки, що по мужицькій мові тебе за десять верств узнавали. А тепер пішло таке, що не розбереш де мужик, а де пан. Хіба більшовики не додумаються?

Від цих слів, по суті співчутливих, Михайлові Петровичу не стало лекше. Він безтямно встромив зір у зловісний папірець і перечитував його по кілька разів:

„Вважаючи на абсолютну незначну частину руського населення в станиці Простоцькій, пропоную в школі ч. 2., що заново відкривається в станиці і на завідувача якої призначено Вас, навчання провадити українською мовою. Про це потрібно довести до відома батьків, що записують своїх дітей до школи. Для зясування справи ширше пропоную Вам призначити батьківські збори на 20. серпня, коли я прибуду в станицю й виступлю з відповідною доповідю.

Райінспектор ВНО Бурсак".

— Чорт... чорт... чорт!... — зривалося з сердитих учительських уст. — До чого? Нащо? Кому потрібна ця вся комедія?

Дідові стало дуже ніяково від того, що його колишньому начальникові хтось заподіяв велику кривду і він, зітхнувши на всі свої старечі груди, щоб учитель прийняв це як співчуття, зашкутильгав до воріт.

У цей час у фіртку не йшла, а пливла, розчервонівшись від спеки, повна, поважна, русява молодиця; в руці вона несла кошолку, вщерть навантажену всіляким харчовим продуктом, і обличча її ясніло такою достатністю й самозакоханістю, які бувають лише в повновидого місяця теплої серпневої ночі.

Це була, коли хочете знати, найзаконніша подруга Михайла Петровича — Варвара Якимівна, чи просто Варвар, як її звав у часи сімейного неладу чоловік, а в години виключного щастя чи самоти — Варюся.

Дід Володько, зіткнувшись коло фіртки з Варварою Якимівною гречно дав їй дорогу й пошкутильгав своїм шляхом, а вчителева дружина пливла собі далі.

(Продовження буде.)

довиці доказує, що в процесі Туки потягнули до відповідальности ніби то за зраду ті словацькі елементи, які стараються здобути політичну автономію для батьківщини. Перше видання „Сльовака“ сконфісковано.

1-ший серпня.

Наказ ВККІ. — Антимілітаристичний день. — Акція й реакція.

Саме в часі, коли на Далекому Сході повстала загроза воєнного конфлікту ВККІ (Виконуючий Комітет Комуністичного Інтернаціоналу) пригадав собі тези VI. всесвітнього конгресу про світове економічне й політичне становище. Мовляв, VI. конгрес оцінив теперішній період, як добу наростання загальної кризи капіталізму, загострення зовнішніх і внутрішніх суперечностей імперіялізму, що неминуче ведуть до імперіялістичної війни, до клясових конфліктів, до революційного піднесення мас у капіталістичних державах і до революцій в кольоніяльних країнах. ВККІ добачує дальше зростання революційних настроїв, чого доказом виступ берлінських комуністів у дні 1-шого травня, боротьба бомбайського пролетаріяту в обставинах зросту національно-революційного руху в Індії то-що. Взявши на увагу рішення конференції 13-ти комуністичних партій у Брюселі про призначення 1-шого серпня міжнародним днем проти імперіялістичної війни й реакції, ВККІ подає докладні директиви проведення того дня. В першу чергу ВККІ наказує комуністичним партіям усіх країн поєднати демонстрації проти війни з політично-революційною боротьбою проти капіталу, фашизму, соціял-демократії, надаючи виступові проти війни та в обороні СРСР характер боєвого перегляду революційно-пролетарських сил. В дальших точках ВККІ подрібно розробляє плян підготовки 1-шосерпневої демонстрації, як провести попередню підготовку на фабриках, як боротися за волю вуличних демонстрацій і проти переслідувань комуністичної партії та комуністичної преси. ВККІ доручив притягнути до участи в 1-серпневих демонстраціях також сільсько-господарських робітників та взагалі селян. Розуміється, в програму 1-шого серпня входить теж боротьба із соціял-демократією, як „найнебезпечнішою різновидністю соціял-імперіялізму, що приховує й підтримує воєнні готування капіталістичних держав до війни пацифістською фразою“ — та з „пацифістськими ілюзіями, особливо актуальними нині у звязку з приходом до влади в Англії уряду Мекдональда“.

В СРСР 1-ший серпня, крім демонстрації проти війни, має ще й інші завдання, а саме підсилення МОДР-у (Міжнар. допомога політичним вязням) шляхом збірки складок та збільшення й поширення звязку з пролетаріятом заходу. Відповідні осередки МОДР-у мають за завдання перевести листування із закордонними осередками й поодинокими симпатиками і розповісти їм про досягнення т. зв. соціялістичного будівництва.

Згідно з наказом ВККІ комуністичні організації у всіх країнах розпочали приспішену підготовку до дня 1-шого серпня. Зовсім природно, що атакована „буржуазія“ не лишилася байдужим обсерватором цих підготувань. Розпочалися репресії у всіх країнах. В Парижі заздалегідь поведено арешти комуністів, між якими арештовано й відповідального редактора комуністичної „Юманіте“ Десентре. Також в Празі заарештовано весь склад Секретаріяту чехословацької комуністичної партії. Ясно, що коли широкі арешти поведено в тих країнах, де комуністична партія є толерована, то тим більше поширилися арешти в тих країнах, як Польща, Румунія, Мадярщина, Югославія, Болгарія, де комуністична партія вважається партією нелегальною.

На всякий випадок день 1-шого серпня подуманий Виконкомом III. Інтернаціоналу, як день дужання двох світів: капіталістичного й комуністичного, еволюційного й революційного. Він ніби має виявити силу наступаючого табору комуністичної революції і західних держав та їх урядів. На ділі, здається, скінчиться на менших або більших вуличних заздалегідь інсценізованих демонстраціях без жадного ширшого значіння.

Арешти комуністів у Львові.

З звязку з проклямованим ВККІ „протимілітаристичним днем“, який має стати днем масових комуністичних демонстрацій, львівська поліція — як подали вчорашні газети — впала на слід організації, що підготовлялася до агітаційного виступу в дні 1. серпня. В одній з фабрик при вул. Лішинського арештовано 34 зібраних, що радили під проводом Самсона і Теншбавма. При арештуванні поліція мала сконфіскувати обтяжуючий матеріял. Подробиці, як звичайно, тримається в тайні.

Ревізія в Сель-Робі.

Дня 29. липня львівська поліція перевела ревізію в секретаріяті Сель-Роб-Єдности і в редакції органу цієї партії „Сель-Роб“ при вул. Валовій. Пізніше поліція звернулася до пос. К. Вальницького з метою арештувати його. Пос. Вальницький заслонився посольською незайманістю, вимагаючи наказу виленського суду. Як відомо, сойм видав пос. Вальницького за промову на салі розправ (підчас павзи) в часі білоруського процесу, одначе видача судові ще не є ідентична з арештом, який може наступити тільки на виразний наказ суду. Не вважаючи на те, поліція обстоювала арештування. Пос. Вальницький відмовився вволити бажання поліції, заявляючи, що тільки силою можна його арештувати. Після того його споваджено сходами на вулицю, де утворилося збіговище, і відставлено на поліцію. Та після одногодинного побуту на поліції його звільнено, заявляючи, що його придержано тільки тому, що його посольський характер є невиразний.

Англія проти пляну Юнґа.

Заява англійського канцлера скарбу Сновдена.

В англійському парляменті після дебати про Єгипет прийшло до дуже важної виміни гадок між Льойдом Джорджем та канцлером Сновденом, підчас якої Сновден відкинув ключ поділу, який передбачає плян Юнґа і висловив погрозу, що Англія відкине плян Юнґа, коли не будуть взяті на увагу її бажання в справі зміни ключа поділу.

Нагоду до цієї виміни думок дав запит Льойда Джорджа, який хотів знати, чи Велика Британія дійсно має відмовитися від такої великої кількости своїх претенсій, як це передбачає плян Юнґа. Ключ поділу — казав Льойд Джордж — який передбачає плян Юнґа, дуже некорисний для Англії, а рівночасно нові постанови про річеві данини дають нагоду до найтяжчих закидів. Він нічого не мав би проти того, щоби були зменшені репараційні тягарі для Німеччини, одначе це зменшення мало би відбутися на основі рівности щодо всіх держав.

Канцлер скарбу Сновден зазначив у своїй відповіді, що він витає критику пляну Юнґа з боку Льойда Джорджа і висловлював надію, що ця критика буде корисною для англійської делеґації на інтернаціональну конференцію. Англійський уряд не зобовязаний приняти плян Юнґа і не признає також заязку між звільненням Надренії і справою репарацій, який утворено в Женеві. Зрештою досі ще жадний уряд не приняв пляну Юнґа. Також німецький уряд лише заявив, що плян Юнґа може бути відповідною підставою для переговорів у справі репарацій. Англійський уряд вважає, що будуча конференція має своїм завданням обговорити плян Юнґа в усіх подробицях і в разі потреби також змінити його.

Далі Сновден перейшов до англійських бажань у справі зміни пляну Юнґа і зазначив, що насамперед ключ, який передбачено в цьому пляні для річевих данин, а також поділ на „забезпечені“ та „незабезпечені“ репарації не відповідає англійським бажанням. Англія уважає ключ поділу, який установлено на конференції в Спа, за доцільніший, ніж той, який передбачає плян Юнґа. У цьому пляні зовсім не сказано, чому змінено ключ поділу для виплат державам антанти. Англію надмірно скривджено на користь Франції. **З огляду на те, що плян Юнґа полягає на упосліджуванню Англії, прийшов тепер час заявити, що Англія вже дійшла до тої границі, поза яку державний скарб вже далі піти не може.**

До висновків Сновдена прилучився також член партії праці Веджвуд, який зазначив, що англійська делеґація мусить скорше довести до розбиття конференції та відкинути плян Юнґа, ніж допустити до подібних компромісів. Англія — сказав він — може позволити собі відкинути плян Юнґа, забрати свої війська з Надренії і залишити при життю плян Доза, аж поки цей не скрахує.

Всі повищі заяви по суті звернені є проти Франції, як держави занадто упривілейованої у післявоєнних розрахунках, та в наслідку загострюють дальше англьо-французські відносини.

Польща хоче взяти участь в конференції великих держав.

Ґазета „Петіт Парізіен“ повідомляє, що польський міністр закордонних справ зложив візиту Бріянові й обговорив з ним справу будучої політичної конференції. При цьому він висловив бажання, щоби на цю конференцію запрошено Польщу. На думку ґазети Франція без сумніву буде жадати запрошення Польщі на цю конференцію.

Радянська Україна.

Майбутнє Запоріжжя й Дніпра.

(Розмова з проф. Александровим.)

З 1927 року в районі долішнього Дніпра під керуванням проф. Александрова провадиться гідротехнічні дослідні роботи, що в майбутньому можуть мати велике практичне значіння для економіки всього радянського Союзу.

Проф. Александров, що перебуває в Харкові, на розмові зі співробітником рад. аґенції „Ратау“ з приводу цих робіт повідомив ось що:

— Головне завдання гідротехнічних дослідних робіт на долішньому Дніпрі поглибити водяний шлях Запоріжжя—Херсон на просторі 300 кільометрів. Тепер Дніпро в цьому місці не більше, як півтора метра завглибшки. Це не дає змоги розвивати велике пароплавство. Отож, передбачується насамперед землечерпними роботами поглибити Дніпро до 3,6 метрів. Між Запоріжжям та Херсоном ходитимуть великі річкові пароплави. Дослідні роботи в цьому напрямі мають закінчитись з таким розрахунком, щоб, збудувавши Дніпропетровську гідростацію, можна було розпочати землечерпні роботи.

Це є перший етап пляну. Надалі передбачується поглибити долішній Дніпро до 7 метрів і влаштувати в Запоріжжі морський порт, щоб до Запоріжжя підходили пароплави з Середземного й Чорного Моря. Це матиме велике значіння, бо дасть з одного боку безпосередньо з Запоріжжя експортувати ліс, хліб та метал, а з другого приставляти з Батуму через Херсон нафтові продукти.

Друге завдання дослідних робіт знайти біля Никополя та Кахівки місце, щоби збудувати там у майбутньому дві водяні електростації силою 150.000 коней.

Нарешті гідротехнічні роботи мають виявити можливість меліорувати в районі долішнього Дніпра 100.000 десятин землі.

Розвиток вівчарства на Україні.

Попит на українські смушки за кордоном дуже великий, але ними не можна навіть внутрішнього ринку цілком задовольнити. Вівчарство на Україні зосереджено в Полтавській окрузі, де нараховується більш як пів міліона смушкових овець. Нещодавно спеціяльна комісія привезла з Узбекистану понад 300 баранів та овець. В цьому році гадають привезти ще 2.000 племінних каракулевих овець. Таке розширення племінного стада дасть можливість значно збільшити українське вівчарство. Намічено утворити на Україні 10 племінних розсадників, організувати мережу злучних пунктів, збудувати коло 100 сироварень для перерібки овечого молока.

Організація Інституту Лісового Господарства.

Згідно з пятирічним пляном розвитку науково-дослідницьких закладів на Україні, Наркомос спільно з Наркомземом висловились за організацію науково-дослідницького інституту лісового господарства, що має перебувати у віданні Наркомземсправ. Цьому інститутові треба передати все лісове дослідництво, таксамо як і науково-дослідницькі катедри лісового господарства, що істнують тепер при Головнауці Наркомосу. Нарком земельних справ звернувся до Раднаркому з просьбою затвердити організацію інституту лісового господарства.

Науково-дослідна робота у вугільній промисловости.

Український науково-дослідний інститут вугільної промисловости це зовсім нова організація. Інститут цей фактично утворено тільки в січні 1929 року. Покищо до складу цього інституту залучено т. зв. сталінську досвідну стацію та лабораторію хемії вугілля, що була колись при Донвугіллі. Але протягом найближчого часу інститут гадає організувати ще цілу низку інших лябораторій, що розроблюватимуть основні проблеми, звязані з добуванням та перероблюванням вугілля. У першу чергу організується лябораторії безпеки праці та збагачення вугілля. Далі при інституті передбачується організувати відділ економічних досліджень, спеціяльний відділ, що розроблятиме питання праці, а також відділ механізації видобутку. Крім того інститут почав організувати науково-дослідні бюра на виробництві, що матимуть завдання перевіряти стан механізації і раціоналізації виробництва, а також збирати для інституту потрібні матеріяли для його наукової роботи.

Кооперативний відділ
Української Господарської Академії в Ч. С. Р.

Нині кооперативний рух досяг уже таких розмірів, набрав уже такого значіння, що його не може обійти наукове досліження, незалежно від того чи іншого ставлення до нього. Поруч з розвитком кооперативного руху росте і зацікавлення ним. Цікавиться ним також і наука в особі її представників. Підтвердженням для цього може служити хоч би й такий факт.

Зі загальної кількости 134 докторських дисертацій про соціальні організації, що виголошені були в 1924 р. на високих школах Німеччини, 58 дисертацій (43 проц.) присвячено кооперативному рухові.

У звязку з великим розвитком кооперативного руху зявляється потреба в його систематичному студіюванні. З одного боку в міру зросту кооперативного руху, зявляється все більша потреба технічних і адміністраційних сил - керманичів, що, в інтересах успішного розвитку руху, повинні бути всебічно ознайомленими з його змістом, формами й тенденціями. З другого боку, кооперативний рух в свойому розвиткові зустрічається з усе більшими трудноцями та ускладненнями, як внутрішнього так і зовнішнього характеру, які вимагають теоретичного їх вирішення, щоби в такий спосіб вплинути на практичний стан річей. Все це досягається, вірніше, можна досягнути, лише систематичним студіюванням кооперативного руху, та, розуміється, тих умов і обставин, серед яких цьому рухові доводиться розвиватись.

В практиці вже мають місце спроби йти на зустріч вимогам кооперативного життя. Студіювання кооперативного руху проклало вже шлях до високої школи. Так напр., в Німеччині студіювання кооперативного руху переводиться шляхом кооперативних семинарів, що засновуються при деяких правничих чи суспільно-господарських факультетах, або шляхом введення в обсяг програму високих шкіл також як предмету навчання. Та не лише в Німеччині, а й в інших країнах також переводиться систематичне студіювання кооперації на високих школах.

Одною з ширших спроб систематичного студіювання кооперативного руху слід вважати також Кооперативний Відділ Економічно-Кооперативного Факультету Української Господарської Академії в Ч. С. Р.

Кооперативний відділ Української Господарської Академії в Ч. С. Р. має своїм завданням підготовляти до практичної діяльности та до теоретичної праці кооператорів, себ-то, має своїм завданням здійснювати широке систематичне ознайомлення з теорією і практикою кооперативного руху.

Кооперативний рух по своїй істоті є рухом економічно-соціяльним. Цілі, які ставить собі кооперативний рух — це зміна істнуючих економічних, а відтак і соціяльних відносин сучасного суспільства. З огляду на те, кооператорові в його діяльности, чи практичній, чи теоретичній, доводиться безперестанно стрічати й розвязувати економічні і соціяльні питання. Приймаючи все це на увагу, Кооперативний відділ хоче уможливити кооператорам якнайповніше ознайомлення з науками економічними і соціяльними.

Кооперативний відділ є одним з трьох відділів Економічно-Кооперативного Факультету У. Г. Академії. Організація відділу знаходиться в тісному звязку з організацією цілого факультету.

Економічно-Кооперативний Факультет складають 20 катедр, які можна поділити на загальні і спеціяльні. Зі становища кооперативного відділу буде загальних катедр — 16, спеціяльних — 4, а саме:

Спеціяльні катедри: 1. Теорії кооперації, 2. Історії кооперації, 3. Кооперація споживачів, 4. Кооперація продуцентів. Загальні катедри: 1. Народнього г-ва, 2. Теорії статистики, 3. Господарської статистики, 4. Соціяльної статистики, 5. Економічної географії, 6. Соціяльної політики, 7. Економічної політики, 8. Фінансів, 9. Приватної економії, 10. Рахівництва, 11. Соціольогії, 12. Державного та міжнароднього права, 13. Адміністраційного права, 14. Приватного права, 15. Місцевого самоврядування, 16. Соціяльної гігієни та санітарії.

Плян навчання на Кооперативному відділі ділиться на основний і спеціяльний. Основний плян навчання є спільним для всіх відділів факультету. Спеціяльний охоплює предмети, які викладаються лише кооператорам. Основний плян навчання обіймає 43 предмети, спеціяльний 13.

Плян навчання (загальний і спеціяльний) має бути виконаний напротязі 4-х років (8 семестрів).

Прослухавши певний предмет, слухач УГА складає іспит.

Прослухавши напротязі 4-х семестрів (2х років) виклади, склавши іспити з окремих предметів) та виконавши встановлені вправи, слухач складає перед комісією I-й півкурсовий іспит.

По прослуханню 8 семестрів викладів та склавши всі іспити з поодиноких предметів й виконавши всі вправи, слухач складає 2-й півкурсовий іспит перед комісією і одержує друге півкурсове свідоцтво. Після цього абсольвент приступає до дипльомної праці, яка полягає в опрацьованні вибраної слухачем, по згоді з керуючим професором, та затвердженої факультетом теми про кооперацію. Абсольвент захищає дипльомну працю перед іспитовою комісією і після успішної оборони набуває звання інжиніра-економіста.

Практичні вправи полягають у виконанні певного завдання: вправи зі споживчої та кредитової кооперації полягають у відбутті практики в учебних кооперативах, споживчому та кредитовому; вправи з ревізії — в обревізуванні певного періоду діяльности одної з учебних кооператив: вправи по теорії кооперації, кооперативного кредиту, кооперативного збуту, хлібної торгівлі і кооперативного права мають характер кольоквіюмів. Вправи з методики рахівництва споживчих і кредитових кооператив та техніки банкової справи полягають у виконанні слухачем певного завдання.

Для уможливлення практичного ознайомлення з діяльністю кооперативів з першого року істнування Академії при катедрах кооперації споживачів та кооперації продуцентів засновано кооперативи — Споживче та ощадне т-во „Україна“ і Ощадно-позичкове т-во „Єдність“. Крім учебного завдання — уможливлення слухачам Кооперативного відділу відбувати практику, кооперативи виконують економічне завдення, задовольняючи потреби слухачів Академії в кредиті та в набуванні предметів першої необхідности. В осени 1927 року було засноване окреме споживче т-во з учебною метою під назвою „Відродження“, яке й почало свою діяльність весною 1928 року.

Відбуття практики в учебних кооперативах полягає в участі на загальних зборах, в виконанні функцій членів Управи й Надзірної Ради. Коли слухач-кооператор не буде загальними зборами вибраний до Управи чи Надзірної Ради учебної кооперативи, керуючий катедрою відсилає його на практику до учебної кооперативи. Такий практикант повинен відвідувати засідання Управи й Надзірної Ради, бути присутнім при перевірці краму, при ревізії і т. п. Про свою таку практику слухач представляє керуючому катедрою писане справоздання.

З метою ознайомлення з діяльністю кооперативів Кооперативний відділ виконав чимало екскурсій для огляду торговельних, виробничих і ідеольогічних кооперативних установ Чехословаччини.

Йдучи на зустріч слухачам кооператорам в справі студіювання кооперативного руху та для облегчення складання іспитів і переведення вправ Українська Господарська Академія видала 12 підручників.

Кооперативний семинар має своїм завданням: служити поглибленню знання, набутого шляхом слухання теоретичних викладів, сприяти теоретичній науковій праці кооператоріє, уможливлювати для кооператорів публичні виступи для захисту своїх думок та для критичного ставлення до думок інших.

Кооперативний семинар розпочав свою діяльність 11. листопада 1924 року. Працями семинару керують проф. С. Бородаєвський та проф. Б. М. Мартос. Кожний кооператор повинен бути членом семинара напротязі не менше як 2-х семестрів.

Для участи в семинарі іноколи запрошуються також сторонні Академії особи — кооператори, переважно діячі кооперативного руху Чехословаччини.

За весь час діяльности семинару (з 11. листопада 1924 р. по 20. січня 1929 р.) прочитано й обговорено 70 докладів.

Окремі завдання має кооперативний кабінет: гуртувати працю слухачів-кооператорів і технічно допомагати їх роботі.

Кабінет засновано 8. травня 1928 року. Окрім викладів в кабінеті відбуваються вправи, засідання семинару, переводиться іспити, засідання органів управління учебних кооператив. В кабінеті міститься також „Товариство Українських Кооператорів при Укр. Госп. Академії“ та учебне кредитове товариство „Єдність“.

В кабінеті є бібліотечка, що складається з фахової літератури, переважно справоздань кооперативних установ ріжних країн. Число назв книжок цієї бібліотечки — понад 350.

Для ілюстрації розвитку кооперативного руху та для ліпшого вияснення і засвоєння деяких моментів цього розвитку кабінет виготовляє діяграми та картограми. Нині їх є в кабінеті 95. Рівнож є в кабінеті збірки фотографій з життя [кооперативних] установ ріжних країн.

Досі укінчило Кооперативний відділ Української Господарської Академії 27 кооператорів.

В тісному звязку з Кооперативним відділом перебуває „Товариство Українських Кооператорів при У. Г. А.“

Товариство є фаховою організацією кооператорів, що перебувають при У. Г. А. Академії.

Товариство має фахову книгозбірню та читальню. В книгозбірні налічується понад 800 назв книжок. Читальня дістає понад 20 кооперативних часописів та журналів.

Товариство видає неперіодичний орган — „Кооперативний Альманах“ та „Кооперативний Огляд“, влаштовує лекції та диспути, інформує кооперативний світ про Кооперативний відділ Української Господарської Академії та турбується про приміщення своїх членів на працю в кооперації.

М. Малашко.

Перед 1-го серпня.
Збройна сутичка.

Будапештенська поліція арештувала багато комун. агітаторів, які на основі вказівок приготовляли демонстрації на 1. серпня. В ночі комуністи розліпили відозви в яких взивають до демонстрацій. Слідство ствердило, що комуністи хочуть зорганізувати на 1. серпня протестаційний страйк та вивести на вулицю воєнних інвалідів і безробітних.

Гурток віденських комуністів хотів перейти мостом на Рейні до Швайцарії. На зазив сторожі, щоби вернулися, комуністи заатакували швайц. сторожу. Сторожа вжила зброї. Ранено около 25 осіб, між ними ком. посла баденського сойму Бока. Також на бельгійсько-нім. кордоні пробувало перейти 600 комуністів. Бельгійські жандарми їх відперли. В Загребі сконфісковано [...]так, якого вживали до ком. пропаганди. В біольогічнім інституті загр. університету викрили тайну друкарню, в якій друкували летючки. Підчас ревізії один із комуністів вистрілив до урядовця, але не вцілив. В Атенах арештували висланця III. інтернаціоналу, який приїхав до гр. ком. партії з грішми в справі організування демонстрацій 1. серпня. В Парижі заборонено взагалі всякі походи, віча й збори.

Незалежність Єгипту.

Як повідомляють із Льондону, новий договір між Анґлією й Єгиптом заґарантує повну [...] політично-госп. незалежність Єгипту. Анґл. війська мають боронити лише Суеського Каналу. Анґлія вставиться до Ліґи Націй за приняттям Єгипту до Ліґи.

Процес пос. Туки.

У другому дні розправи переслухували далі пос. Туку. Він заперечує, начеб допустився злочину держ. зради та шпіонажі. Хіба не найдеться ніхто такий наївний, — говорив пос. Т. — щоби я тепер старався викликати війну між ЧСР. і Мадярщиною. Тука признає, що організував [...] молодь, щоби виробити в ній нац. почуття, признає теж, що ця орґанізація одержувала грошові підмоги з Мадярщини.

Нема більш.-китайських переговорів.

Аґ. Тас уповажнили заперечити, нібито в Берліні відбуватимуться переговори в звязи з більш.-кит. конфліктом. Неправдою є теж, що уряд СРСР. робив демарш у Берліні для приготування безпосередніх переговорів у Берліні. [...] кит. посол у Берліні старався стрінути з амбасадором СРСР. у Берліні Крестенським.

В четвер закінчуться більш. англ. переговори.

Анґл.-більшовицькі переговори в справі навязання дипл. взаємин закінчаться в четвер. Виміни амбасадорів можна сподіватися в найбл. часі. Кандидатом на анґл. амбасадора в Москві є посол палати громад Кенуорті. „Дейлі Екс.“ повідомляє, що Гендерсон на конференції з Довгалевським домагався передовсім, щоби СРСР. [...]вів ком. аґітації в Анґлії. В евент. консулярнім договорі передбачувала би це спец. [...] Довгалевський сказав, що СРСР згодиться на домагання Анґлії.

Ревізії й арешти у Львові.

У звязи з 1. серпня поліція перевела ревізії в „Сельробі-Єдність“ при Валовій ч. 14. і в льокалі ППС лівиці при Заблікевича 44., де арештовано 23 учасників засідання, яке саме відбувалося там. Льокаль ППС-лівиці опечатано. Крім того переведено ревізії в професійних союзах при Сикстуській, Кітлярській і пл. Стрілецькій. Взагалі переведено 64 ревізії.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Венецькі торги.

Блукаючи нераз по жидівськім місті в Перемишлі, чи по Краківськім у Львові, дивувався я, як може купець вийти на своє, коли з первісної ціни спустить дві треті.

— Як для вас, то 50 корон — каже він і робить міну чоловіка, що з милосердя до ближнього сам себе ріже.

Але покупець не дивиться на міну, бо хоче задержати спокій духа. Оглядає ще раз товар і зітхнувши відповідає.

— Як для вас, то даю 10 корон.

Купець хвилю вдає апоплексію. Потім помало приходить назад до здоровля, а згодом і до голосу:

— Ви жартуєте хіба!? Нижче як 30 корон не можу ані сотика...

— Дам дванацять...

— Двацять пять...

— Тринацять.

Врешті за пятнацять корон товар куплений. Купець нарікає, що стратив, а покупець журиться, що ще не поторгувався.

Прийшли мені на думку оці торги наші, коли ходив я від крамниці до крамниці в прекрасній, божеській Венеції. Перла Адрії має дві великі прикмети: бруд і шахраїв. Має свої канали і каналії, з яких перші смердять на кільометер, а другі шахрують сотки лірів. Попадеться в Венецію недосвідчений чужинець: з Мадаґаскару, Камчатки, чи з Галичини, напевно переплатить кожну річ не втроє, то в четверо.

Наші паломники, як лиш приїхали в Венецію, кинулися на венецькі крамниці, купувати цяцьки собі і другим на память. Кожний обід чи вечеря були потім веселі — цінами.

— Дивіться — говорить одна паломничка — як я дешево купила коралики.

— Скількиж ви дали?

— Пятнацять лірів!

При другому столі зривається сміх...

— Чого ви смієтеся?

— Бо я за такі самі дала пять.

Один пан, який уже тричі їздив до Італії, а два рази був обікрадений до сорочки, забирає голос:

Ці коралики, прошу панства, варті найвище три ліри.

— Звідки знаєте?

— Бо я за першим разом заплатив двацять, за другим пять, а нині той сам купець давав мені за чотири без торгу.

В іншім місці показує котрийсь із паломників старинну попельничку, яка — хто зна — чи не памятає ще демократичного ладу в Італії.

— Скільки ви дали за неї?

— Ну, це з огляду на античність досить дорога річ! Я дав трицять лірів.

Всі оглядають, хвалять і одногосно признають, що штука гарна і не дорога.

Але вдоволення паломника розбиває продавець, який саме ввійшов на салю. Він пропонує паломникам ріжні „античні“ і нові річі, між іншими таку саму попельничку за дванацять лірів..

Шановні Земляки! Коли Вас доля зажене з пашпортом чи без, до божеської Венеції, не купуйте там нічого. Хіба, що виторгуєте девять десятих з поданої ціни. Тоді ви певні будьте, що тільки подвійно переплатили, а це з огляду на красу Венеції не така велика страта.

Венеція, в липні 1929.

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ

— **Свято поляглих на Маківці** відбудеться цього року в дні 4. серпня заходом Т-ва Охорони Воєнних Могил у Львові в порозумінні з філією ТОВМ у Сколім. Учасники зі Львова мають зголоситися заздалегідь у впорядчика прогульки д-ра Івана Ґижі (Руська 20, Дністер, I. пов.) і зложити на його руки найменше 5 зол. титулом завдатку на залізничу карту і нічліг у Тухлі. Кошти подорожі зі Львова і з поворотом винесуть ок. 12 зол. від особи, бо Т-во поробило всі заходи в справі залізничої знижки, яка певно буде призвана. Хто зголоситься скорше, може рефлектувати на знижку. Ті, що зголосяться в останній хвилі, знижки не дістануть. Виїзд зі Львова: в суботу, 3. серпня, в год. 16.10 попол. з головного двірця; приїзд до Тухлі, де будуть приготовані нічлги, в год. 20.04 вечером. В неділю рано рушить прогулька під проводом д-ра Ґижі й інж. Захара Рудика на стрілецькі могили на Маківці, де в год. 11. передпол. відбудеться поминальне богослуження і проповідь, після чого учасники зложать поклін могилам Героїв. Поворот до Львова: виїзд з Тухлі в год. 18.01, приїзд до Львова в год. 22.10 вечером. Головна Рада Т-ва Охорони Воєнних Могил просить усі доокличні громади взяти масову участь у святі під проводом своїх священиків і з процесіями, а охочих з околиць на шляху Львів-Стрий прилучитися до львівського поїзду.

— **Засідання Екзекутиви II. Інтернаціоналу в Цюриху.** В днях 28—29. липня відбулося в Цюриху засідання Екзекутиви Соц.-Роб. Інтернаціоналу. Закордонна делегація УСДРП для участи в цьому засіданні висилала п. П. Феденка.

— **Арештування.** Як ми вже повідомляли в попередньому числі, поліція приставила до вязниці окружного суду у Львові двацятькількох людей, яким закидають те, що вони від довшого часу вели агітацію за страйком. М. і. приставили з громади Будкова (пов. Бібрка): Івана Копитка, гром. секретаря, з Водник: Андрія Паньчиняка, ем. залізничника Дмитра Повалиного, Юрка Когута, Юрка Сороку, Мик. Котулю, Мик. Олійника, Вас. Гупала, з Вільхівця: Семка Паньчишина, Гр. Олексіва, Андр. Бабка та Микиту Михалишина, з громади Серники Малі: Ст. Грабовського, Гр. Басаря, Дм. Саловського, Ів. Палиняка, Йос. Гупала. В Білці Шляхотській (пов. Львів) арештовано: Йос. Турка, Павла Мороза, Мартина Война та Мих. Возняка. Арештованим закидають, що з доручення сель-робу вели агітацію за рільним страйком у бобрецькім повіті в добрах ґр. Потоцького, а в Білці Шляхотській в добрах княжни Сапіги.

— **Під замітом зложення фальшивих зізнань.** Федь Луківський з Батятич зізнавав як свідок на розправі в дні 15. травня у справі відомої кровавої події в Батятичах, коли то (це було 16-го січня ц. р.) поліція вбила кількох селян, а кільканацятьох ранила. Прокуратор добачив суперечности в зізнаннях Луківського, за що він дня 29. липня відповідав перед суддею Сверчинським за фальшиві зізнання. Луківського засудили на три місяці вязниці, при чому кару відложено йому на пять літ. — За фальшиві зізнання відповідав також на другій розправі перед тим самим суддею Дмитро Бубела, якому акт обвинувачення закидав, що він, переслуханий у Винниках у справі Івана Тички, зложив фальшиві зізнання. Бубелу засуджено таксамо як Луківського.

— **Шкоди від бур у станиславівськім воєвідстві.** Великі шкоди заподіяла недавня буря в станиславівськім воєвідстві в засівах і плодах. І так у Баличах (пов. Жидачів) буря знищила 25. липня плоди на просторі 45 моргів. Дня 23. липня грім ударив у два стіжки сіна Федора Струка в Радчі (станиславівський повіт). Оба стіжки згоріли до тла. На дорозі між Богородчанами та Лисцем буря перевернула дві придорожні липи. Одна липа падаючи вбила коня, який підчас бурі заховався був під деревом.

— **Вбив через необережність.** Евген Базилевич, 12-літній учень із Станиславова та М. Процюк, 16-літній учень 4-ої кл. гімн. в Монастириськах, підчас побуту на вакаціях у Станиславові маніпулювали необережно револьвером, що був власністю М. Волянського. Базилевич не знав, що револьвер набитий і пострілив Процюка в голову. По дорозі до шпиталю Процюк помер.

— **Вбивство.** Дня 28. липня вбито в загадочний спосіб у Тропині (пов Рогатин) денного зарібника Максима Мишуковського, родом зі Болоні, пов. Перемишляни. Мишуковського вбито в домі його працедавця Ів. Болгемуна, якого арештовано як підозрілого в убивстві.

— **Неправдива вістка.** Проф. Мих. Оженський заявив представникові „Аґ. Всх.“, що чутка про покликання його на становище урядового комісаря Загально-Державного Союзу Кас Хорих є неправдива. Ніхто з ним у цій справі не переговорював.

— **Відклик прокуратора в справі присуду Уліца.** Прокуратор окружного суду в Катовицях Малковський вніс відклик від присуду в справі Уліца з причини низького виміру кари.

— **Конгрес закордонних малярів.** Малярі уладжують перший конгрес закордонних малярів у Будапешті. Конгрес відбудеться в днях від 22. до 25. серпня ц. р.

— **Трагічний кінець після 154-годинного лету.** В Мінеаполісі (Злуч. Держ.) упав із висоти 60 м. на автомобілевий перегоновий шлях літак „Мінесота“. Літак розбився на дребезги, пільот згинув, механік тяжко ранений. Літак цей відбував саме рекордовий лет і був у повітрі вже 154 годин.

— **Вписи на вищі школи у Варшаві. Університет:** виділи: 1) правно-політичний, 2) теольоґічний, 3) гуманістичний, 4) математично-природничий, 5) лікарський, 6) фармацевтичний, 7) ветеринарійний. Вписи відбуватимуться від 2.—14. вересня; на лікарський виділ від 2.—11. вересня. — **Політехніка:** виділи інж.: 1) водної, 2) суходільної, 3) механічний, 4) електричний, 5) архітектури, 6) хемії, 7) геодезії. Речинець складання подань про допущення до складання іспиту кінчиться 7. вересня. Карти вступу на іспит видаються від 12. до 14. вересня. Іспити відбуватимуться від 16—20. вересня. Підготовчі курси починаються від 15. серпня. — **Висока школа торговельна:** вписи від 1.—15. вересня. — **Головна школа сільського господарства:** виділи: 1) лісовий, 2) агрономічний, 3) огородничий. Подання приймається від 1. вересня. — **Академія мистецтв.** — **Дентистичний Інститут.** — **Школа політичних наук.** — **Державний Музичний Інститут:** виділи: 1) гри на інструментах спеціяльних, 2) співу, 3) драматичний. — **Висока музична школа ім. Шопена:** подання від 1. вересня, іспити від 6. вересня. — **Школа фізичного виховання:** подання приймаються до 10. серпня. — **Висока школа деннікарська.** — Ближчі інформації можна отримувати особисто або листовно в Управі Української Студентської Громади, вул. Подвале 16, пом. 15, телефон 517-26. — За Управу: Е. Перхорович, Т. Стасів.

— **Готель в осідку богів.** Американське фінансове т-во, як повідомляють паризькі часописи, хоче побудувати на Олимпі, осідку старогрецьких богів, величезний комфортовий готель. Ініціятори того проекту кажуть, що сонячні збіччя Олимпу надаються дуже на високогірську кліматичну оселю, яка стягала би туристів з усього світа, головнож американців. Біля готелю уладять ріжні спортові грища, передовсім для ситківки та ґольфа.

— **Вияснення.** Хвальна Редакціє! У Вашому цінному щоденнику з дня 5. червня ц. р. була поміщена замітка про мене, в якій було сказано, що я студіював за границею, удержуючись „власними силами“. Прошу ласкаво помістити отсе моє вияснення: В часі дотеперішніх моїх студій за кордоном, окрім дрібної помочи від українських інституцій і знайомих, у найскрутніших хвилинах, коли я тільки вдався, завсіди одержував я негайно поміч від Преосвященного епископа станиславівського Григорія Хомишина, що ніколи не відмовляв мені і не збував мовчанкою, а навпаки: завсіди й постійно сердечно помагав мені, за що почуваюся до найбільшої вдячности. — З глибокою пошаною: **Михайло Островерха.**

Видавництво „Червона Калина“ і наша визвольна війна.

На марґінесі останнього звіту діяльности Видавництва.

Заслуги видавництва „Червона Калина“ біля плекання традицій нашої визвольної боротьби такі очевидні, що не може бути про них двох думок. Головно своїми календарями „Червона Калина“ зробила в цьому напрямі велике добро.

Кожний календар „Червоної Калини“ це не звичайний собі збірник інформаційного матеріялу, який по році чи по кількох тратить майже завсіди свою вартість, а збірник матеріялів до історії українських визвольних змагань. Тому надзвичайно радо читали ми в останньому звіті того симпатичного Видавництва, що воно, не вважаючи на погану загальну конюнктуру й особливо важкі умови праці всіх українських підприємств, гадає свою діяльність ще поширити.

А всеж таки... А всетаки розглядаючи минулу діяльність В-ва і пляни праці „Червоної Калини“ на будуче, здається начеби тут чогось не доставало. Здається, що в її праці є якась велика незаповнена прогалина.

Видавництво обіцює прим. видати небаром спогади Масарика і Бенеша. Гарно. Але видання спогадів двох найвизначніших чеських діячів, хоча як вони можуть бути цікаві і повчаючі для нашої суспільности, здається не є таке пильне, як видавання того, що задумала була „Червона Калина“ ще минулого року.

Маю тут на думці „Калину“, історичний ілюстрований ж у р н а л присвячений недавньому минулому, який мав появлятися ще з 1. листопада 1928 р.

Що потреба, а навіть необхідність, такого журналу відчувається в нас чимраз сильніше, немає найменшого сумніву. Вже самий факт, що „зацікавлення історією серед нашого громадянства — як говориться в дотичному оповіщенню видавництва „Червоної Калини“ (гляди календар на 1929 р.) — непомірно зростає“, вистарчає, щоби взявся хтонебудь за видавання такого журналу.

Брак того рода журналу є саме причиною, що в нас мало хто береться за списування хоча би важніших епізодів визвольної боротьби.

Воно психольоґічно зовсім зрештою оправдане і зрозуміле! Той, хто завдає собі труду, щоби чи то списати пережите чи то опрацювати якунебудь тему з історії нашої останньої

боротьби, хоче як мога швидше побачити свою працю друком. Писати і написане складати в бібліотеки та архіви, цього не всякий захоче.

Зовсім інше діло, коли би у Львові почав появлятися того рода журнал, коли би вже раз створився осередок, що обєднував би людей, які мають охоту і змогу занятися вивченням історії нашої визвольної війни. Тоді побачила би світ не одна цінна публікація, тоді почалося би збирання і утрівалювання на папері того великого досвіду, який здобуто, й оцінки помилок, які зроблено. А що найважніше, зацікавлення власною історією а передовсім історією недавнього минулого зросло би тоді ще більше.

Отже такий журнал справді нам потрібний. Питання тільки, хто повинен його видавати.

Закладати для цієї цілі окреме видавництво при теперішній нашій економічній скруті є цілом здається, безвиглядним. Такі видавництва, як „Добра Книжка“, „Ока“ „Луна“ чи „Ізмараґд“ — з ріжних, кожне з інших причин — також не піднимуться. Остається тільки „Червона Калина“.

Це видавництво має в нашому громадянстві вже свою „марку“ і коли би журнал появлявся під її фірмою, то можна надіятися, що люди принялиб його від разу дуже радо. Видавання історичного журналу, посвяченого передовсім історії нашої визвольної війни, певне й із чисто матеріяльної сторони було би підприємством непоганим, а моральні заслуги „Червоної Калини“ перед українським народом стали би тоді справді великі.*) К

Зі спортового життя.

З нашої туристики.

Перехід Карпатами від Брязи над Сукілем по Рибницю в Косові відбуло 2 членів „Сокола-Батька“, а саме проф. Гайдучок Степан і Копач Роман з нагоди 35-ліття оснування Товариства. Від Брязи по Ворохту йшов з ними Мигаль Володимир, а від Зеленої по Косів Вербицький Орест. Перехід тревав від 8.—27. липня включно, себто 20 днів, у яких сповтребовано 152 годин ходу. Не зважаючи на негоди, буревії і повени, вони вспіли перейти в плоскій лінії 330 км, а з виходами на верхи 550 км, і взяли 15 верхів (прим. схід Синяка в плоскій лінії є 3 км, а в дійсности йдеться 7 км). Вага наплечників виносила 16 кґ. — Дорога вела з Брязи на Лужки, верх Яворини, Глибокий Потік, Солотвину в долині Мізунки, верх Щавну й попри верх Ховм на Людвиківку. Звідсіля йшли на потік Правич, верхи Ілемське Яйце, Сиваню вниз, здовж ріки Мшани і здовж Молодої через Осмолоду до пластового табору на Соколі. Повернули знова на Осмолоду здовж Бистрої, вийшли на верх Сивулі і зійшли долиною Салятрука через Рафайлову до Зеленої та Зеленицею і Сітним вийшли на Довбушанку. З неї зійшли до давньої клявзи над Зеленицею. Відтак вихід Малим Горґаном на Синяк, схід біля Хомяка на Яблоницю і верхом Середина зійшли до Ворохти. З неї підійшли долиною Прута на Говерлю і пасмом Чорногори вийшли на Піп Івана, з котрого подалися полониною Полівним на Шибене, а потім долиною Чорного Черемошу пішли через Жабє, Криворівню на Писаний Камінь. З того з причини мраки наложили дороги на Рожен, Ґорів і зійшли гостинцем до Косова. Нічліги відбували по колибах, веснарках, а то й під голим небом. Три останні були вже „панські“. В двох місцях альпейські переходи.

*) Довідуємося, що ідея, порушена у цій надісланій статейці, є справді актуальна, бо приготування до видавання такого історичного журналу йдуть і його 1-ше число має появитися саме у Видавництві „Червоної Калини“ з початком найблизшого року. — Ред.

Після перемоги України над Поґонею.

Виділ Спорт. Т-ва „Україна дістає після високо-цифрової перемоги першої дружини над Поґонею ґратуляції і признання з усіх сторін краю. Навіть ріжні „невірні Томи“ і недавні противники признають тепер щиро, що провід України вибрав доцільний шлях своєї праці, бо українська дружина поробила за останні два роки такі поступи, про які ще недавно мало хто й мріяв. Побідну дружину засипують тепер запросинами на виступи до ріжних міст, і то на доволі корисних умовинах. З котрих запросин скористає Україна, нині ще не знати. Виділ України, не зважаючи на вакаційний час, робить уже тепер заходи для розіграння в осени двох реванжових змагань з ужгородською „Русю“ в Ужгороді, до яких, як відомо, не прийшло на весну з причин від України незалежних. Є надія, що тепер усі трудноші будуть усунені й Україна дасть себе пізнати й на нашому Закарпатті.

Спорт. Клюб „Фірт“ (Fürth) мистцем Німеччини.

Рішаючі змагання за мистецтво Німеччини між дружинами „Фірт“ і „Герта“ закінчилися перемогою „Фірт-у“ у відношенні 3:2. „Герта“ вже четвертий раз програла в фіналі.

Біржа.

Збіжа.

Пшениця двірська 43·50—44·50, пшениця селянська 00·00—00·00, жито галицьке 22·25—22·75, ячмінь галицький броварияний 00·00—00·00, ячмінь на кашу 22·25—23·25, ячмінь пастівний 00·00—00·00, овес галицький 21·00—21·50, кукурудза румунська 29·50—30·50, бараболя промислова 0·00—0·00, фасоля біла 00·00—00·00, фасоля колірова 00·00—00·00, фасоля краса 00·00—00·00, горох пів-Вікторія 56·25—57·75, горох пільний 38·00—40·50, бобик 27·50—28·50, мішанка паст. в зерні 00·00—00·00, вика 35·50—36·50, сіно солодке краєве пресоване 6·00—7·00, солома пресована 4·00—5·00, гречка 28·50—29·50, льон 65·00—67·00, лубін синій 25·00—26·00, ріпак озимий 00·00—00·00, мука пшенична 50 прц. 00·00—00·00, мука пшенична 65 прц. 74·00—76·00, мука житна 70 прц. 42·00—43·50, грисік кукурудзяний 00·00—00·00, мука кукурудзяна 00·00—00·00, отруби житні 14·50—15·00, отруби пшеничні 15·00—15·50, крупи гречані 57·75—59·75.

ОГОЛОШЕННЯ

Програма радіо.

Середа 31-го липня.

Льондон (356,3) 16·45 Органовий речітал.

Париж (1725) 13·30 Пополудневий концерт. 26·45 Популярний концерт. 21·35 Концерт радіоорхестри.

Берлін (418) 17·30—18·30. Музика з готелю „Кайзергоф“. 20·30 Стежні листи.

Відень (516,3) 11·00 Муз. поранок квартету Сільвінг. 21·00 Балалайковий концерт.

Рим (441) 17·30—18·30 Концерт.

Мілян (501) 11·18 Музичні продукції. 20·25 Концерт легкої музики і комедія.

Будапешт (550) 12·05 Концерт сальонової орхестри Мандіт. 17·10 Циганська капеля Фері Горват.

Варшава (1411,7) 18·00 Концерт орхестри кіна „Касіно“ 20·00 Концерт городу Рекерта.

Москва (825) 10·30 Концерт: Моцарт і Бетовен. 19·00 Концерт або трансмісія оперетки.

Ленінград (1000) 16·00 з міських плянтацій.

Київ (800) 17·30 Концерт для дітей. 18·30 Відчит: Поступи в будівельній техніці. 19·30 Популярний концерт.

Харків (1304) Стація нечинна.

Брюссель (509) 18·00 Популярний концерт.

Познань (334,8) 18·00 — 18·55 Концерт мандолінистів.

Прага (487) 19·00 Концерт Чеської Фільгармонії.

Четвер 1-го серпня.

Льондон (356,3). 13·00 — 14·00 Органовий речітал Р. Фурта. 15·00 Вечірня пісня. 18·45 Пісні Гуго Вольфа.

Париж (1725). 13·30 Пополудневий концерт. 19·35 Авдиція Пате. 21·05 Радіоконцерт.

Берлін (418) 17·00 Популярний концерт капелі Роош. 20·00 Концерт радіоорхестри.

Відень (516,3) 16·00 Пополудневий концерт 18·00 Концерт. 20·05 „Циганська любов“ — оперетка в 3 актах Леґара.

Рим (441) 13·15 — 14·15 Радіотріо. 17·30—18·30 Концерт. 21·00—23·10 Симф. концерт.

Мілян (501) 11·15 Муз. продукції. 20·30 Арії і виїмки з опер.

Прага (487) 12·20 Концерт з Братислави. 20·00 Концерт чеської музики. 21·15 Концерт радіо-орхестри.

Будапешт (550) 12·00 Дзвони з унів. церкви. 12·05 Оперетков музика. 19·30 „Циганський барон“ — оперетка Штравса.

Брюссель (509) 21·15 Легкий концерт радіо-орхестри. 22·00 Трансмісія орхестри з Остенди.

Ленінград (1000) Стація нечинна.

Москва (825) 19·00 Концерт для села. 20·30 Концерт з студії. Новочасна музика. 22·55 Кремлівські куранти.

Київ (800) Стація нечинна.

Харків (1304) 18·— Концерт нар. музики. 20·00 Концерт з міських плянтацій.

Варшава (1411,7) 18·— Концерт солістів. 20·30 Скандинавська музика. 22·45—23·45 Музика з дансінгу „Оаза“.

Краків (312,8) 20·30 Вечірний концерт.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“. Львів, Ринок ч. 10.